on New Trends in Education and
Their Implications

"In honor of Prof. Dr. Özcan Demirel
in his 50th year of service in Education"

FULL TEXT

FULL TEXT

11-13 November, 2010 Antalya -Turkey

ISBN: 978 605 364 104 9
Pegem Akademi Yayıncılık
Adakale Sok. 4/1 Yenişehir-ANKARA

Conference Organizers

Coordinators

Prof. Dr. Zeki Kaya, Gazi University, Turkey (Head of Conference)
Prof. Dr. Uğur Demiray, Anadolu University, Turkey
Dr. Derya Ergür, Hacettepe University, Turkey
Ufuk Tanyeri, Gazi University, Turkey
Nur Akkuş, Hacettepe University, Turkey

Advisory Board

Prof. Dr. Ahmet Mahiroğlu, Gazi University, Turkey
Prof. Dr. Aleksandra Pejatovic, University of Belgrade, Serbia
Prof. Dr. Ali H. Raddaoui, University of Sfax, Tunisia
Prof. Dr. Ali Şimşek, Anadolu University, Turkey
Prof. Dr. Aytekin İşman, Sakarya University, Turkey
Prof. Dr. Boriss Misnevs, Transport and Telecommunication Institute, Latvia
Prof. Dr. Cevat Celep, Kocaeli University, Turkey
Prof. Dr. Erol Yıldız, Alpen-Adria University, Austria
Prof. Dr. Esmahan Ağaoğlu, Anadolu University, Turkey
Prof. Dr. Ezendu Ariwa, Metropolitan University, United Kingdom
Prof. Dr. Francis Glasgow, Guyana University, South America
Prof. Dr. H. Ferhan Odabaşı, Anadolu University, Turkey
Prof. Dr. İrfan Erdoğan, İstanbul University, Turkey
Prof. Dr. Jim Flood, Open University, United Kingdom
Prof. Dr. Leyla Küçükahmet, Gazi University, Turkey
Prof. Dr. Liliana Ezechil, University of Piteşti, Romania
Prof. Dr. Margaret Sands, Nothingham University, United Kingdom
Prof. Dr. Mehmet Ali Kısakürek, Ankara University, Turkey
Prof. Dr. Mehmet Durdu Karslı, Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Prof. Dr. Meral Aksu, Middle East Technical University, Turkey
Prof. Dr. Modafar Ati, Abu Dhabi University, United Arab Emirates
Prof. Dr. Mohamed Ziad Hamdan, Modern Education House, Syria
Prof. Dr. Mustafa Sağlam, Anadolu University, Turkey
Prof. Dr. Müfit Kömleksiz, Ege University, Turkey
Prof. Dr. Natasa Angeloska Galevska, University Ss.Cyril and Methodius, Macedonia
Prof. Dr. Nezahat Güçlü, Gazi University, Turkey
Prof. Dr. Nikos Terzis, Aristotle University of Thessaloniki, Greece
Prof. Dr. Paul Kawachi, Bejing Normal University, China
Prof. Dr. Ramesh C. Sharma, Indira Gandhi National Open University, India
Prof. Dr. Recka Liljana, Eqrem Cabej University, Albania
Prof. Dr. Rozhan M. Idrus, School of Distance Education, University Sains, Malaysia
Prof. Dr. Sabri Koç, Eastern Mediterranean University, TRNC
Prof. Dr. Santosh Panda, Indira Gandhi National Open University, India
Prof. Dr. Şefik Yaşar, Anadolu University, Turkey
Prof. Dr. Selahattin Gelbal, Hacettepe University, Turkey
Prof. Dr. Tayyip Duman, Gazi University, Turkey
Prof. Dr. Thomas M. Skovholt, Minessota University, U.S.A.
Prof. Dr. Uğur Demiray, Anadolu University, Turkey
Prof. Dr. Valentina Dagiene, Institute of Mathematics and Informatics, Lithuania
Prof. Dr. Violeta Mircheva, St. Kliment Ohridski, University of Sofia, Bulgaria
Prof. Dr. Yavuz Akpınar, Bogaziçi University, Turkey
Prof. Dr. Yoav Yair,The Open University of Israel, Israel
Prof. Dr. Zdena Lustigova, Chareles University, Czech Republic
Prof. Dr. Zeki Kaya, Gazi University, Turkey

Assoc. Prof. Dr. Ahmet Ok, Middle East Technical University, Turkey
Assoc. Prof. Dr. Antonis Lionarakis, Hellenic Open University, Greece
Assoc. Prof. Dr. Carlos Machado, Vrije Universiteit, Belgium
Assoc. Prof. Dr. Emine Demiray, Anadolu University, Turkey
Assoc. Prof. Dr. Fatoş Silman, Near East University,TRNC
Assoc. Prof. Dr. Gonca Telli Yamamoto, Okan University, Turkey
Assoc. Prof. Dr. Hasan H. Onder, Bayburt University, Turkey
Assoc. Prof. Dr. Leena Vainio, eLearning Centre, Finland
Assoc. Prof. Dr. I. Hakki Mirici, Akdeniz University, Turkey
Assoc. Prof. Dr. Mehmet Caglar, Near East University, TRNC
Assoc. Prof. Dr. Natalija Lepkova, Vilnius Gediminas Technical University, Lithuania
Assoc. Prof. Dr. Nergüz Bulut Serin, Cyprus International University, TRNC
Assoc. Prof. Dr. Oguz Serin, Cyprus International University, TRNC
Assoc. Prof. Dr. R. E. (Bobby) Harreveld, CQ University, Australia
Assoc. Prof. Dr. Rositsa Doneva, Paisii Hilendarski University of Plovdiv, Bulgaria
Assoc. Prof. Dr. Shivakumar Deene, Karnataka State Open University, India
Assist. Prof. Dr. Ilknur Istifci, Anadolu University, Turkey
Assist. Prof. Dr. Nuray Taştan, Kırıkkale University, Turkey
Dr. Carmencita l. Castolo, Polytechnic University, Philippines
Dr. Hisham Mobaideen, Mu'tah university, Jordan
Dr. Simon Stobart, University of Teesside, United Kingdom

Sponsors

International Conference on New Trends in Education and Their Implications
11-13 November, 2010 Antalya-Turkey ISBN: 978 605 364 104 9

Türkiye'de Erken Çocukluk Eğitiminde Yeni Bir Model Önerisi: Dede-Nine Eğitim Programı (Denep) Projesi

Handan Asûde Başal, Uludag University Education Faculty Department of Elementary Teacher Training Bursa,Turkey, asubasal@uludag.edu.tr
Pınar Bağçeli Kahraman, Uludag University Education Faculty Department of Elementary Teacher Training Bursa, Turkey, pinarbag@uludag.edu.tr
Gönül Onur Sezer, Uludag University Education Faculty Department of Elementary Teacher Training Bursa, Turkey, gonulonur@uludag.edu.tr
Şehnaz Sungurtekin, Uludag University Education Faculty Department of Elementary Teacher Training Bursa, Turkey, sehnazsungurtekin@gmail.com
Şule Çelik Korkmaz, Uludag University Education Faculty ELT Department Bursa, Turkey, scelik@uludag.edu.tr
Gülnihal Gül, Uludag University Education Faculty Department of Music Teacher Training Bursa, Turkey, gulnihalgul@uludag.edu.tr
Tuğba Yıldız Ekin, Uludag University Education Faculty ELT Department Bursa, Turkey, metuy76@uludag.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı çocuğun gelişiminde ve eğitiminde ilk yetişkinler olan anne ve babalarından sonra dede ve ninelerin geldiği düşünülerek özellikle torunlarına bakma ve yetiştirme durumunda olan dede ve ninelere yönelik bir eğitim programı geliştirmektir. Anne ve babanın çalışıyor olması, ekonomik sıkıntılar, anne ve babaların bazılarının kendi anne ve babalarıyla birlikte yaşıyor olmaları, anne ve babaların kendi anne ve babalarına herhangi bir okul öncesi eğitim kurumundan daha çok güveniyor olmaları, okulöncesi eğitim kurumlarının paralı veya yetersiz sayıda olmaları gibi nedenlerle çocuk sahibi olan anne ve babalar halen kendi anne ve babalarından yardım istemektedirler. Dede-Nine Eğitim Programı ile herhangi bir okulöncesi eğitim kurumuna gitmeden temel eğitime başlayacak çocuklara daha bilinçli bir okulöncesi eğitimi verme işlevi dede ve nineler aracılığı ile gerçekleştirilmiş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: okulöncesi eğitim, alternatif okul öncesi eğitim programı, yaşam boyu eğitim.

GİRİŞ

0–6 yaşlar arasını kapsayan okul öncesi yıllar; çocuğun kişiliğinin oluşumu, temel bilgi, beceri, alışkanlık ve tutumların kazanılması ve geliştirilmesinde en önemli yıllardır. Bu dönemde, çocuğa değişik uygulamalarla verilebilecek temel bilgi, beceri ve alışkanlıklar, kısaca davranış örnekleri onların kişilik gelişimini ve ileriki yıllarda öğrenim yaşamını etkileyebilecektir. Çocuğun ilk yıllardaki eğitimi tesadüflere bırakılmamalı, ciddi bir şekilde ele alınmalı ve bilimsel yollarla eğitilmeleri sağlanmalıdır (Başal, 2004). Çocukluk yıllarında kazanılan davranışlar yetişkinlikte, bireyin kişilik yapısını, tavır, alışkanlık, inanç ve değer yargılarını büyük ölçüde biçimlendirmektedir (Yavuzer, 2006). Aile çocuğun kişiliğinin geliştiği ve toplumsal normların öğrenildiği en önemli unsurdur. İlk beş yılda aile, bilinçli ya da bilinçsiz çocuğuna bir şeyler öğretir. Bu dönem, çocuğun ilk toplumsallaşma dönemidir(Tezcan, 2005). Çocuk, değerleri, duyguları ve o topluma özel yaşam deneyimlerini ailenin her üyesiyle olan etkileşimleri yoluyla öğrenmektedir. Genellikle Türk toplumunun geniş aile yapısı, çocuğun eğitimi üzerinde önem taşımaktadır. Türk aile yapısında anne-baba dışındaki diğer aile büyükleri örneğin dede-nine gibi kişiler çocuğun bedensel ve ruhsal olarak gelişiminde etkili olmaktadır.

Günümüzün birçok endüstrileşmiş toplumlarda; çocuklara, çalışan anne-babaların yerine dede ve ninelerin baktığı görülmektedir (Attias-Donfut, 1996; Akt. Gattai ve Musatti, 1999). Ayrıca, bu toplumlarda eşit olmayan koşullarda yaşayan ve bazı risk grubuna giren çocukların yaşıtlarının gerisinde kalma olasılığının da arttığı görülmektedir. Bu noktada hükümetler tarafından geliştirilen çeşitli alternatif eğitim programları, birçok toplumda sosyo-ekonomik ve etnik kaynaklı eşitsizlikleri

International Conference on New Trends in Education and Their Implications
11-13 November, 2010 Antalya-Turkey ISBN: 978 605 364 104 9

gidermeye yaramaktadır (Smith & Dannison, 1997; Berrueta-Clement et al. 1986; Hess,1970; Lazar and Darlington 1982; Pehrson and Robinson, 1990; Akt. Koç ve diğerleri, 2002). Yurt dışında dede ve ninelerin torunlarına bakma durumlarına yönelik yapılan çalışmalar incelendiğinde, genellikle aşağıdaki nedenlerden dolayı, büyükanne ve büyükbabaların torunlarına baktıkları saptanmıştır: Anne ve babanın çocuğun yetiştirilmesinde yetersiz ve isteksiz olması; anne-babaların uyuşturucu bağımlısı olması; hapishaneye girmesi; çocuğun ihmal ve istismar edildiği ve yalnız bırakıldığı durumlarda ve anne-babanın boşanması, hastalık veya yaşamlarını kaybetme nedeniyle çocuklara dede ve nineler bakabilmektedir. Ayrıca, anne babalar, sosyal yaşamdan uzaklaşmamak için de zaman zaman dede ve ninelere çocuklarını kısa süreliğine bırakmaktadırlar. Aile içinde ekonomik sorunlar yaşandığında da anne babalar kendi anne- babalarından çocuklarının bakımında destek almaktadırlar (Szinovácz, 1998; Cox, 1999; Gattai and Musatti, 1999; Park, 2005; Knaplund, 2006). Ülkemizde ise, hızlı nüfus artışı, çalışma koşullarının ağırlaşması ve çalışma koşulları içinde kadının daha aktif olarak yer alması, göç olgusu, yaşamın ilk yıllarında verilen eğitimin çocuğun gelişimi üzerindeki öneminin anlaşılması gibi nedenlerle okul öncesi eğitime duyulan ihtiyaç artmıştır (Tezcan, 2005). Bu nedenlerden dolayı günümüzde ailedeki birey sayısı azalmış ve çekirdek aileye dönüşmüştür. Ülkemizde, hızlı nüfus artışı, çalışma koşullarının ağırlaşması ve çalışma koşulları içinde kadının daha aktif olarak yer alması, göç olgusu, yaşamın ilk yıllarında verilen eğitimin çocuğun gelişimi üzerindeki öneminin daha çok anlaşılması gibi nedenlerle okul öncesi eğitime duyulan ihtiyaç artmıştır (Tezcan, 2005). Yine de yapılan çalışmaların toplumun ihtiyacını yeterince karşılayamadığı görülmektedir.

Türkiye'de 3–6 yaş çocuklar arasında okul öncesi eğitimden yararlanabilenlerin oranı yaklaşık % 33'tür. Avrupa Birliği ülkelerinin her birinde ise 3–5 yaş arası çocukların okul öncesi eğitimden faydalanma oranlarının yaklaşık olarak % 90-100'lere vardığı görülmektedir (AÇEV, 2009). Oysa, Türkiye'de okul öncesi eğitimin amaçlarından biri; "şartları elverişsiz çevreden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı oluşturmaktadır" (MEB, 2008). Kısaca, okul öncesi dönemde sosyo-ekonomik düzeyi düşük ve farklı sosyo-kültürel ortamdan gelen çocukların ihtiyaçlarını eşit düzeye getirmek, eğitimde fırsat eşitliğini erken dönemde sağlamak hedeflenmektedir (Ömeroğlu ve Yaşar 2004). Bu amaç doğrultusunda okul öncesi eğitimi yaygınlaştırma ve geliştirmek için birçok alternatif program veya modeller denenmekte ve farklı destek programları uygulanmaya çalışılmaktadır. Pek çok destek programı tarafından benimsenen kuramsal çerçeve Dede-Nine Eğitim Programı Projesi'nin de temel yapısını oluşturmaktadır. "Gelişimin etkileşimsel (transactional) yorumu (Sameroff, 1975) ve Bronfenbrenner'in (1979) aileyi, daha geniş ekolojik sistemler çerçevesi içine yerleşmiş bir sistem olarak gören bakış açısı" (Bekman, 1998) burada önerilmeye çalışılan "Dede Nine Eğitim Programı Projesi"nin temelinde yatan felsefeyi de oluşturmaktadır. Kısaca amaç, hem çocuğa hem de çevresine eşit ağırlıkta önem verilmekte ve çevrenin sunduğu deneyimler, çocuktan bağımsız olgular olarak görülmemektedir.

Çocuğun doğumundan itibaren gelişiminde ve özellikle toplumsallaşmasında çevrenin en önemli unsur olduğu anlaşılarak çocuğun çevresinde yer alan ilk yetişkinler olan anne ve babalardan sonra dede ve ninelerin geldiği düşünülerek, dede ve ninelere yönelik bu program oluşturulmaya çalışılmıştır. Özellikle, fabrikalarda 50'den fazla kadın işçinin çalıştırılması durumunda, kreş açma zorunluluğunun olmasına rağmen, fabrikaların genellikle 50'den az kadın işçi çalıştırarak bazen kreş açmaktan kaçınması, çalışan annelerin çocuklarını genellikle kendi anne ve babalarına bırakmasına neden olmaktadır. Ayrıca sadece işçi anneler değil, kamu ve özel sektörde çalışan annelerin ve bir kısım babaların da aylık gelirlerinin düşük olması, çocuklarını aile büyüklerine bırakma durumunu ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca, Türkiye'de okul öncesi eğitimin çok fazla yaygınlaşmaması ve öneminin anlaşılamaması, anne ve babaların çocuklarını bir okul öncesi eğitim kurumu yerine anne ve babaların çalışma saatleri boyunca bakmaları ve ilgilenmeleri sonucunu getirmiştir. Yine, özellikle işçi statüsünde çalışan anne ve babaların, çocuklarını herhangi bir okul öncesi kuruma göndermede ekonomik sıkıntı yaşamaları böyle bir tercih yapmalarında etken olmaktadır. Örneğin, bir sanayi şehri olan Bursa'da ve birçok ilde bulunan birçok fabrikada kreşlerin olmaması ve maddi açıdan pek çok ailenin zor durumda olması, ailelerin çocuklarını kendi anne-babalarına bırakmasına sebep olmaktadır. Ayrıca, gerek medyada ve gerekse çevrelerinde duydukları ve gördükleri veya kulaktan kulağa yanlış aktarılan kötü örnekler de anne-babaların çocuklarını, okul öncesi eğitim kurumları yerine kendi ebeveynlerine bırakmalarına sevk eden en önemli nedenlerden biri olmaktadır. Dede-Nine Eğitim Programı Proje'siyle; onlara değer duygusu kazandırmak ve onların torunlarını yetiştirmede önemli rollerinin

International Conference on New Trends in Education and Their Implications
11-13 November, 2010 Antalya-Turkey ISBN: 978 605 364 104 9

olduğunu hissettirerek, onların daha mutlu olmalarına ve işe yarayarak onlara değer duygusu kazandırmak da önemli nedenlerden sayılabilir.

Yukarıda sayılan nedenler incelendiğinde; Türkiye'de çocuğun bakım ve eğitiminden sorumlu kişilerin sadece anne-babalar değil, en az onlar kadar dede ve ninelerin de etkili olduğu görülmektedir. Yaşları ilerledikçe dede ve nineler kendilerini daha işe yaramaz hissedebilmekte ve giderek yaşamdan uzaklaşmaktadırlar. Ancak yapılan araştırmalar incelendiğinde; dede ve ninelere yönelik uygulanan eğitim programlarına henüz Türkiye'de rastlanmadığı görülmektedir. Bu durumdan dolayı, dede ve ninelere yönelik bir projenin geliştirilmesi düşünülmüştür. Ayrıca dede ve ninelere verilecek bu eğitim ile hem onların kendi çocuk ve torunlarıyla daha nitelikli etkileşim kurmaları hem de son zamanlarda çok fazla gündeme gelen "Yaşam Boyu Eğitim (Lifelong Education)" görme olanaklarından yararlanarak yaşlılık dönemlerini daha zengin, daha üretken ve verimli geçirmeleri sağlanacaktır.

DEDE-NİNE EĞİTİM PROGRAMI

Dede-Nine Eğitim Programı (DENEP) Projesinin İlkeleri

1. Kurumsal okul öncesi eğitiminden yararlanamayan çocuklara, kurumsal olmayan yani ev merkezli okul öncesi eğitimden yararlanmalarını sağlamak.
2. Erken çocukluk eğitimindeki gelişmelerden dede ve nineleri haberdar etmek.
3. Dede ve nineler ile torunlarının birlikte kaliteli zaman geçirmesini sağlamak.
4. Dede-nine konumunda olan yetişkinlere Yaşam Boyu Eğitim olanağı sunmak.
5. Huzurlu ve güvenli bir aile ortamı sağlamak.
6. Dede ve nineler ile anne ve babalar arasındaki iletişimi olumlu yönde geliştirmek

Bu amaçlar doğrultusunda;

Dede ve ninelerin çocuk bakımıyla ilgili sorularına yanıt verecek bir içeriğin hazırlanmasına dikkat edilecektir.

Konular sunulurken dede ve ninelerin deneyimlerinden yararlanacak ve bu deneyimler güncellenecektir.

Yapılacak olan eğitime uygun eğitim teknolojilerinden yararlanmaya dikkat edilecektir.

Dede ve ninelerin deneyimlerinden yararlanmak amacıyla grup çalışmalarına yer verilecektir.Ayrıca, dede ve ninelerin yaş ve fiziksel özellikleri dikkate alınarak, aktarımlar onları yormadan ve algılamalarına uygun verilmeye çalışılacaktır.

Dede-Nine Eğitim Programı (DENEP) Projesi'nin Süresi

Bu program her hafta ortalama 45 dakika eğitim 15 dakika dinlenmeden oluşan 4 oturum toplam 4 saat süren grup toplantıları yolu ile Cumartesi günleri 8 hafta boyunca yapılacaktır. Eğitimler sabah ve öğleden sonra olmak üzere iki grup halinde yapılacaktır. Gruplarda yaklaşık olarak 15–20 dede-nine bulunacaktır. Bu eğitimler sırasında torunlarına halen bakmakta olan ve hafta sonu dahi olsa torunlarına bakmayı sürdüren dede ve ninelerin eğitime daha rahat katılabilmeleri için Dede-Nine Eğitim Programı Uygulama Merkezlerinde bir oyun odası hazırlanmaya çalışılacak ve bu oyun odasında hafta sonları güvenli olarak bir eğitimci bulunacaktır.

Dede-Nine Eğitim Programın (DENEP) Haftalara Göre Dağılımı

1.	Tanışma ve Aile Kavramı	1. Hafta
2.	Çocuk Gelişimi ve Psikolojisi	2. Hafta
3.	Çocuğa Temel Alışkanlıkların Kazandırılması	3.Hafta
4.	Çocuk Ruh Sağlığı ve Uyum	4. Hafta
5.	Çocuk ile İletişim ve Etkili Disiplin Yöntemleri	5. Hafta
6.	Çocukla Evde Geçirilebilecek Verimli Zaman Etkinlikleri	6.Hafta
7.	Çocuğun Yaşamında Yer Alan TV ve Bilgisayar	7. Hafta
8.	Genel Değerlendirme Ve Sertifikaların Verilmesi	8. Hafta

International Conference on New Trends in Education and Their Implications
11-13 November, 2010 Antalya-Turkey ISBN: 978 605 364 104 9

Dede-Nine Eğitim Programı (DENEP) Projesi Eğitimcileri

Bursa ilinde görev yapmakta olan okulöncesi ve sınıf öğretmenleri, kız meslek lisesi öğretmenleri, halk eğitim öğretmenleri, emekli öğretmenler, gönüllü öğretmen adayları, en az lise mezunu olan çocuk sahibi deneyimli ev hanımları, alanında uzman kişiler tarafından verilecek eğitimler sonunda, projeye başvuran dede ve ninelere eğitimi vermeye yetkin kılınacaktır. Dede-Nine Eğitim Programı (DENEP) Gönüllü Eğitimcileri daha sonra torunlarına bakma durumunda olan dede ve ninelere eğitim programı gerçekleştirebilmeleri için eğitim vereceklerdir. Ayrıca, başarılı olan eğitimciler bir sonraki yetiştirilecek olan gönüllü Dede-Nine Eğitim Programı eğitimcilerine deneyimlerini paylaşmalarında, onları güdülemede ve dede-nine uygulamaları sırasında "gözlemci-denetçi" olarak görev alacaklardır.

Dede-Nine Eğitim Programı (DENEP) Projesinin Yöntem ve Teknikleri

Her hafta dede ve ninelere eğitimci tarafından yapılacak toplantılarda farklı eğitim öğretim yöntemleri uygulanacaktır. Toplantılarda o haftaki konu grup tartışması şeklinde bütün katılımcılarla işlenecektir. Konular sorular, örnekler, drama etkinlikleri ve dede-ninelerin yaşadıkları tecrübelerin aktarılmasıyla işlenecektir. Ayrıca konu aktarımında önceden hazırlanan kitapçık ve broşürler, doküman ve CD'ler kullanılacak, sunumlar görsel materyallerle (projeksiyon, tepegöz) desteklenecek ve drama tekniklerinden yararlanılarak zenginleştirilecektir. İlgili yerlere geziler düzenlenecektir. Örneğin; Oyuncak Müzesi.

DEDE-NİNE EĞİTİM PROGRAMI (DENEP) PROJESİ'NİN DEĞERLENDİRME BOYUTU

Katılımcıların Değerlendirilmesi

Bu proje kapsamında; Dede- Nine Eğitim Programı (DENEP) Projesi'ne katılan dede ve ninelere dede-nine tutum ölçeği öntest ve sontest olarak uygulanacaktır ve böylece, dede ve ninelerin eğitim sürecinin sonunda torunlarına karşı tutumlarındaki değişimler belirlenmeye çalışılacaktır. Ayrıca genelde açık uçlu soruların yer aldığı anketler yoluyla, dede ve ninelerin başlangıçta ve eğitim süreci boyunca programın niteliğini arttırmak için zaman zaman görüşleri alınacaktır. Dede ve ninelerdeki davranış değişiklikleri kendi çocuklarıyla ve torunlarıyla yapılan görüşmeler ile de değerlendirilecektir.

Programın Değerlendirilmesi

Yapılan görüşmeler sonunda dede ve ninelerin verilen programla ilgili beklentilerinin gerçekleşme düzeyi belirlenmeye çalışılacak ve buna ilişkin sunulan öneriler dikkate alınacaktır. Programın eksikliklerinin giderilmesi ve programın geliştirilmesine yönelik olarak eğitimcilerin de görüşleri alınacaktır. Ayrıca, proje sorumluları ve ortaklar her programın uygulanmasından sonra genel bir program değerlendirmesi yapacaklardır. Her eğitim-öğretim yılı başında ve sonunda projenin daha iyi uygulanabilir hale gelmesi ve yaygınlaşması Proje Eğitim Grubu, projenin diğer ortakları, uygulamada görevlendirilmiş eğitimciler ve eğitim almış dede ve ninelerinden bazıları da davet edilerek detaylı değerlendirme yapılacaktır.

DEDE-NINE EĞITIM PROGRAMI (DENEP) PROJESI'NDEN BEKLENEN SONUÇLAR

1. Türkiye'de pilot bölge olarak seçilen Bursa ilinde yapılan pilot çalışmalar sonunda fark edilen eksikliklerin giderilerek geliştirilen yeni programın tüm Bursa iline yaygınlaştırılması,
2. Diğer illere örnek bir program olarak sunulup tüm Türkiye genelinde yaygınlaştırılması,
3. Çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda eğitilmiş olan dede- ninelerin daha sağlıklı ve mutlu torunlar yetiştirmesi,
4. Eğitilmiş dede- nineler tarafından yetiştirilen çocukların toplumsallaşma sürecinde işine yarayacak yaşam becerilerini kazanmasıyla ilköğretime alt yapı hazırlama,
5. Torunlarının ihtiyaçlarına cevap verebilecek bilinçli dede-nineler yetiştirme,
6. Dede-ninelerin torunlarıyla kaliteli zaman geçirmelerini sağlama, (Dört, İki, Bir Etkileşiminin güçlenerek daha mutlu ailelerin oluşmasını sağlamak).

International Conference on New Trends in Education and Their Implications
11-13 November, 2010 Antalya-Turkey ISBN: 978 605 364 104 9

7. Somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasını dede nineler aracılığıyla sağlamak (örneğin; masalların aktarımı, geçmişte dedeler ve nineler tarafından oynanan oyunların aktarılması, ninniler, halk ezgileri ve tekerlemelerin aktarılması) programdan beklenen sonuçlar içerisinde yer almaktadır.

SONUÇ

Bireyin gelişiminde çok önemli bir yaş aralığı olan 0–6 yaş döneminde, çocuğa sunulacak eğitim ortamları ne kadar mükemmel olursa, çocuğun gelişiminin tüm boyutları da, çocuğun yetileri doğrultusunda o kadar mükemmel olacaktır. Çocuk eğitiminde birinci derecede role alan anne-baba ve özellikle Türkiye ve Türkiye gibi ülkelerde dede, nine gibi diğer aile üyeleri de önemlidir. Ancak, dede ve ninelerin gerek eğitim düzeyleri, yaşları ve gerekse nesil farkı gibi nedenlerle anne ve babalarla aralarında toruna bakma işlevi sırasında çocuk eğitimine ilişkin problemler çıkabilmektedir. Dolayısıyla anne ve babalar, çok güvendikleri anne ve babalarından çocuklarının bakım ve eğitimlerini isterken, bazı tedirginlikler yaşayabilmektedir. Ayrıca, dede ve nineler de bu sorumluluğu alırken bazı kaygı ve korkular yaşamaktadır. Böylece, Dede-Nine Eğitim Programı ile Türkiye'de daha önce belirtmeye çalıştığımız nedenlerden dolayı, okulöncesi çağ nüfusunun ancak %33'üne ulaşıldığı düşünülürse, herhangi bir okulöncesi eğitim kurumuna gitmeden temel eğitime başlayacak çocuklara daha bilinçli bir okulöncesi eğitimi verme işlevi dede ve nineler aracılığı gerçekleştirilmiş olacaktır. Ayrıca, dede ve ninelerin kendi çocuklarının gözünde daha etkin, daha bilinçli kişiler olarak saygınlıkları daha da artacak, dede-nine, anne-baba, çocuk yani Dört, İki, Bir Etkileşimi güçlenecek ve daha nitelikli bireylerin yetiştirilmesi gerçekleşecektir.

KAYNAKLAR

AÇEV (2009). **Türkiye'de Erken Çocukluk Eğitimi: Erişim, Eşitlik ve Kalite**. www.acev.org/arastırmalarımız

Barnett, W.S. (2008). "Preschool Education and Its Lasting Effects: Research and Policy Implications", **Boulder and Tepme: Education and The Public Interest Center and Education Policy Research Unit.** http://epicpolicy.org/publication/preschool-education

Başal, H. A. (2004). **Gelişim ve Psikoloji: Nasıl Mutlu Bir Çocuk Yetiştirebilirim?,** Morpa Kültür Yayınları, 2. Baskı, İstanbul.

Bayhan, P. (1994). "Okulöncesi ve İlkokullarda Bilgisayar Eğitiminin Sağladığı Olanaklar", **Okul Öncesi Eğitimciler İçin El Kitabı** (ed. Şule Bilir), ss.83-90

Bekman, S. (2003). "Türkiye'deki Erken Çocukluk Eğitimi Sistemi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Farklı Modeller" **Erken Çocukluk Eğitimi Politikaları: Yaygınlaşma, Yönetişim Ve Yapılar Toplantısı Raporu,** Ankara, ss. 16. http://www.7cokgec.org/files/ecepolitikalariraporu.pdf.

Bekman, S. (1998). **Eşit Fırsat** (Anne Çocuk Eğitim Programı'nın Değerlendirilmesi), AÇEV Yayınları, İstanbul.

Cox, C.B. (1999). **To Grandmother's House We Go and Stay: Perspectives on Custodial Grandparents,** Springer Publishing Company.

Gattai, F.B. & Musatti, T. (1999). "Grandmothers' Involvement in Grandchildren's Care: Attitudes, Feelings, and Emotions", **Family Relations**, vol.48, no.1, pp.35-42, www.jstor.org/stable/585680, 30.12.2008

Kartal, H. (2005). **"Erken Çocukluk Eğitim Programlarından Anne-Çocuk Eğitim Programı'nın Altı Yaş Grubundaki Çocukların Bilişsel Gelişimlerine Etkisi",** Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Bursa.

Kasatura, İ. (1998). Kişilik ve Özgüven. İstanbul: Evrim Yayınevi.

International Conference on New Trends in Education and Their Implications
11-13 November, 2010 Antalya-Turkey ISBN: 978 605 364 104 9

Kayaalp, İ. (2007). **Ailede İletişim.** İstanbul: Elit Kültür Yayınevi.

Koç, A. & Erguvanlı Taylan, E. & Bekman, S. (2002). **Türkiye'de Okulöncesi Eğitimi: Hizmete Duyulan İhtiyaçların Saptanması ve Çocuğun Dil Yetisi Düzeyinin Değerlendirilmesi**, Araştırma Raporu, Boğaziçi Üniversitesi Araştırma Fonu (Proje no: 00R 101) ve Anne Çocuk Eğitim Vakfı. http://www.acev.org/arastirma/arastirma/ okuloncesi egitimi dil yetisi.doc, 6.10.2008.

Ömeroğlu, E., Yaşar, M.(2004). "Okul Öncesi Eğitim" **Görüş Dergisi,** ss.75

http : // www . acev .org /arastirma

Park, H.O. (2005). "Grandmothers Raising Grandchildren:Family Well-being and Economic Assistance, **Focus** ,vol.24, no:1, ss.19-26.

Pearson, J. (1996). **Çocuklarda Büyüme ve Gelişme**, Doruk, çeviren: Ayşegül Yeşildağlar.

Smith, A.B; Dannison, L.L, (1997). "Supportıng Grandparents Who Parenf Review of A Pılot Program", **NHSA Dialog**,1:3,217 — 219; DOI: 10.1207/s19309325nhsa0103_19

Sutton-Smith, B. (1994). **Does Play Prepare The Future?, Toys, Play and Child Development.** Australia: Cambridge University Pres, First Published, ss. 130–146.

Tezcan, M. (2005). **Çocuk Sosyolojisi**, Kök Yayıncılık, Ankara.

Yavuzer, H. (2006). **Ana-Baba Okulu.** 12. Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi

Yüksel, H. A. (2008). "Konuşma ve Dinleme". Demiray, U. (2008). **Etkili İletişim.** Ankara: Pegem Akademi Yayınları. ss.133-188.

MEB (2008) http://ooegm.meb.gov.tr/mevzuat/yonetmelik_ 06_09_08_ degisiklik_ tum.pdf/ 31/12/ 2008/14:29 http://www.7cokgec.org/files/ecepolitikalariraporu.pdf.

http://www.todev.org/